
Ausztriai és szlovéniai tanulmányút

Szakmai beszámoló

Felnőtt tanulási fesztivál Európában

2017-1-HU01-KA104-035707

Készítette: Dr. Juhász Erika és Zelei-Pintér Magdolna

Debrecen, 2018. május 31.

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	3
I. Az osztrák és szlovén tanulmányút szakmai programja	3
II. Az osztrák és szlovén felnőttoktatás főbb jellemzői	7
III. A fogadóintézmény és felnőttképzési tevékenységeinek bemutatása	16
IV. Tanulási fesztivál Ausztriában és Szlovéniában	19
V. Ausztria és Szlovénia természeti és kulturális értékei.....	22

Bevezetés

A KultúrÁsz Közhasznú Egyesület két munkatársa, Zelei-Pintér Magdolna és dr. Juhász Erika az egyesület „Felnőtt tanulási fesztivál Európában” című és 2017-1-HU01-KA104-035707 azonosítószerű projektjének keretében 4 napos szakmai tanulmányúton vett részt. Az ERASMUS+ program keretében megjelent pályázati kiírás a felnőttoktatók szakmai mobilitását támogatta. A szakmai látogatás során Szlovéniába és Ausztriába is lejutottunk egy-egy szakmai szervezethez. Az ausztriai partner a Grazban működő Felnőttképzési Tanszék a Graz-i Egyetemen (Department for Adult and Continuing Education Institute of Educational Sciences, University Graz). A szlovén partner pedig a Slovenian Institute for Adult Education (SIAE). A szakmai tanulmányút elsődleges célja volt az adott ország felnőttkori, tanulást népszerűsítő tevékenységének megismerése, különös tekintettel a Tanulási fesztiválra. Ennek a tevékenységnek a megismerése közben, elengedhetetlen az ország felnőttképzési rendszerének, intézményeinek, főbb képzési formáknak és a felnőttkori tanulás támogatottságának a feltérképezése. A négynapos szakmai tanulmányút 2018. május 16-20 között jött létre.

I. Az osztrák és szlovén tanulmányút szakmai programja

A tanulmányút keretében az ausztriai partnernél töltött idő alatt a Gratz-i Egyetem Felnőttképzési Tanszéke látott minket vendégül és mutatta be az intézményi működést, az osztrák felnőttképzés főbb lehetőségei és jellemzőit, valamint a felnőttkori tanulást népszerűsítő lehetőségeket.

A Gratz-i Egyetemen tett látogatás során az alábbiak voltak a főbb programelemek:

- Ismerkedés a Gratz-i Egyetemen intézményi séta keretében
- Szakmai beszélgetés a Gratz-i Egyetem Felnőttképzési Tanszékének vezetőjével Elke Gruber-el az osztrák felnőttképzés intézményeiről, irányításáról, főbb lehetőségekről
- Egyesületünk képzési tevékenységének bemutatása, a hazai felnőttképzés bemutatása
- Szakmai beszélgetés Philipp Assinger-rel a Tanszék munkatársával az ausztriai felnőttképzés népszerűsítési gyakorlatairól
- Óralátogatás a Gratz-i Egyetem Felnőttképzési Tanszékének módszertani előadásán.

A szakmai út második részében a Ljubljanában székelő, de országos hatókörű Szlovén Felnőttképzési Intézetet (SIAE) látogattuk meg. A SIAE az egyetlen és legfontosabb nemzeti intézet a felnőttképzés területén Szlovéniában. A szervezet felelős a felnőttképzés kutatásért, fejlesztésért, a szakemberek oktatásáért, a tanácsadásért, valamint a felnőttkori tanulás lehetőségeiről, támogatásáról szóló tájékoztatásért és annak promócióáért. Ezek alapján jó partnerek voltak számunkra a jelenlegi projektben.

A SIAE látogatása során az alábbiak voltak a főbb programelemek:

- Darijan Novak: Szlovénia felnőttképzése előadás

A SIAE munkatársa előadásában kitért többek között a szlovén oktatási rendszerre, annak jogi és stratégiai feltételeire, valamint ebben a Szlovén Felnőttoktatási Intézet pozíciójára és

szerepére. Megismertük a felnőttoktatás helyét a nemzeti oktatási rendszerben, valamint annak irányítását és finanszírozását, továbbá a fejlesztésben rejlő kihívásokat.

- Műhelymunka a SIAE és KultúrÁsz Egyesület szakembereinek részvételével

Beszélgetés keretében a hazai és szlovén felnőttképzési rendszer hasonlóságainak és különbözőségeinek feltárása, kérdések megvitatása

- Zvonka Pangerc Pahernik: Life Long Learning Week (LLW)

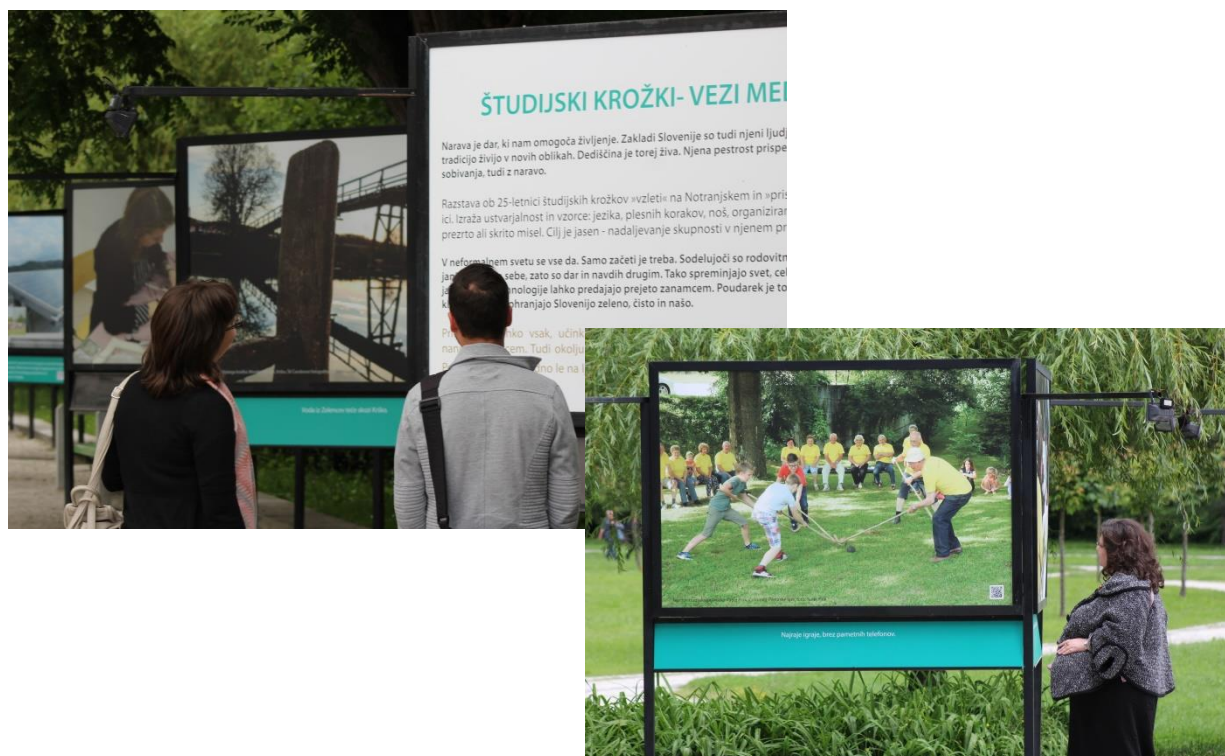
A SIAE LLW projektjének koordinátora előadásában beszélt az Élethosszig tartó tanulási hét 23 éves múltjáról kezdve a rendezvény létrejöttével és folytatva az elmúlt évek főbb tapasztalataival. Megismertük a rendezvény céljait, felépítését, főbb programjait és a finanszírozását is.

- Műhelymunka a SIAE és KultúrÁsz Egyesület szakembereinek részvételével

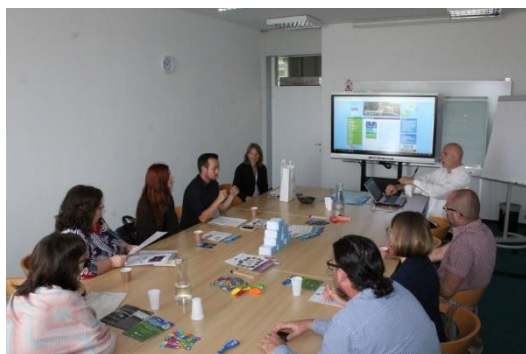
Beszélgetés keretében bemutattuk a hazai kezdeményezéseket a felnőttkori tanulás népszerűsítésére nemzeti szinten és az egyesület ezirányú tevékenységeinek szintjén is. A szlovén partner értékes tanácsokkal és javaslatokkal látott el minket, amelyek beépítését tervezzük az általunk megrendezendő fesztiválba.

- Részvétel az Egész életen át tartó tanulás hete néhány rendezvényén

Szabadtéri kiállítás Tanuló közösségekről, Harmadik Kor Egyeteme előadás (időseknek szóló előadássorozat), Kórusok és énekcsoportok regionális találkozója, Jazz balett előadás

Fontos felismerés volt számunkra, hogy mind a két országban a felnőttkori tanulást népszerűsítő programok, fesztiváljellegű tevékenységek állami támogatása folyamatosan csökken, Ausztriában már mondhatni ki is vonult az állam a hasonló rendezvények támogatása mögül. Így Ausztriában a felnőttképzéseket bemutató, hirdető fesztiváljellegű rendezvények helyi szinten jönnek egy-egy oktatási intézmény szervezésébe. Ezek a rendezvények nem kapcsolódnak össze, egymástól elszigetelten működnek. Szlovéniában az Oktatási, Tudományos Sportminisztérium, valamint a Munkaügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium részben finanszírozza, az EU-s források felhasználása mellett a Tanulási fesztivált. Idén 23. alkalommal kerül megszervezésre a rendezvény, amelyben mára közel 1700 szolgáltató/szervező vesz részt, 9000 esemény valósul meg, amelynek nemzeti szintű koordinációját 45 koordinátor látja el a SIAE irányításával. Mind a két országban, de különösen Szlovéniában igaz az, hogy a felnőttkori tanulást széles körben bemutatni és abban való részvételt ösztönözni szándékozó rendezvénysorozat több felnőttkori tanulás területén működő szervezet részt vesz. Ettől válik a rendezvény országos hatókörűvé és a jut el minél több emberhez a rendezvény eszmeisége. Mindeközben bemutatja azon intézmények munkáját, elérhető tevékenységeit, amelyek a felnőttkori tanulás formális vagy nonformális terepét adják. Ebben a rendezvénysorozatba nem csak a szakképesítést, vagy szakmai tudást átadó intézmények kapnak helyet, hanem azok is, amelyek a kulturális tanulást, hagyományőrzést vagy éppen valamely hobbiban való elmélyülést teszik lehetővé.

II. Az osztrák és szlovén felnőttoktatás főbb jellemzői

1. Ausztria felnőttoktatása

Ausztriában a felnőttoktatás egy hatalmas, nagymértékben differenciált és folyamatosan változó terület – talán még inkább, mint az oktatási ágazat többi területe. A felnőttoktatás független pozícióban van az ausztriai oktatási rendszerben minőségi és mennyiségi szempontból egyaránt. Magában foglal olyan tevékenységeket is, mint a tanítás, csoportfelügyelet, tanácsadás, iránymutatás, oktatási menedzsment és könyvtári szolgáltatás.

A felnőttoktatásnak vagy továbbképzésnek nevezett oktatási tevékenységeket elsősorban az előzetesen megszerzett tudás és az életkor határozza meg. Általánosan elmondható, hogyha egy kezdeti (vagy szakmai) oktatást vagy képzést egy személy befejez, és ezután valamilyen irányban ő tovább tanul, akkor felnőttoktatásról, vagy továbbképzésről beszélhetünk az esetében.

Ausztriában a felnőttoktatás kevésbé tekinthető rendszernek, inkább egy olyan területként figyelhető meg, amely számos különböző struktúrával rendelkezik. Ezen a területen különböző állami, civil és versenyszférában működő szervezetek, intézmények játszanak szerepet képzőként. Az állami intézmények elsősorban támogatják a felnőttoktatást, mintsem kínálják azok lehetőségeit. A felnőttoktatás és közkönyvtárak népszerűsítéséről szóló 1973-as törvény (amely 1990-ben és 2003-ban került módosításra) felsorolja azokat az intézményeket, amelyek pénzügyi támogatásban részesülhetnek felnőttoktatási programok megvalósításának céljából. Ezek az intézmények – köztük könyvtárak is – nyilvános képzési ajánlatokat nyújtanak és célmegállapodásokat kötnek az osztrák állammal.

Az elmúlt 20 évben a felnőttoktatás egyik fő témája a szakemberképzés volt. Mindaddig, amíg a felnőttoktatást nyújtó intézmények munkatársai számos képesítési ajánlatból választhatnak, a felnőttképzési szakemberek számára még mindig nincs határozottan lefektetett szttenderdekkkel működő képzés. Az elmúlt években erőteljes erőfeszítések voltak megfigyelhetők, amelyek a szakemberképzés területét voltak hivatottak rendezni (pl. felnőttoktatási szolgáltatók minőségi tanúsítványa).

Jogi háttér

1973-ban az osztrák parlament törvényt fogadott el a felnőttoktatás, a könyvtárak és a kormányzati intézmények támogatásáról. Mindemellett léteznek törvények a szakképzésről, a felsőoktatáshoz való hozzáférésről és az iskolakötelezettségről is. A másik nagyon fontos jogalap a Szövetségi Alkotmánytörvény 15a cikke, amely lehetővé teszi az osztrák államnak és

a 9 állami tartománynak, hogy a felelősségi körükbe tartozó ügyekben kötelező erejű megállapodásokat kössenek. Az 1973-ban megalkotott törvényre nagyon nagy hatással vannak a munkaerőpiacra vonatkozó rendeletek és törvények. Ezek szabályokat tartalmaznak többek között a munkavállalók, munkakeresők, a bevándorlók és fogyatékkal élő személyek (tovább) oktatására vonatkozólag is. 2011 óta Ausztriában az egész életen át tartó tanulás politikájának stratégiája van érvényben, melyet egy munkacsoport irányít. Számos minisztérium – köztük az Oktatási Minisztérium – éves értékelő jelentéseket készít, amelyek dokumentálják, hogy az egyes referenciaértékek milyen mértékben teljesültek.

Felelős állami szervek/minisztériumok

Azok a minisztériumok, amelyek a felnőttoktatás ügyéért felelősek, az alábbiak szerint kategorizálhatók:

- Állami Oktatási és Nőügyi Minisztérium (Felnőttképzési Osztály): általános felnőttképzés és iskolák foglalkoztatottak számára
- Állami Tudományos, Kutatási és Gazdasági Minisztérium: Egyetemi oktatás, munkahelyi képzések
- Állami Munkaügyi, Szociális és Fogyasztóvédelmi Minisztérium: munkaerőpiaccai kapcsolatos továbbképzések
- További továbbképzési minisztériumok: Állami Egészségügyi Minisztérium; Mezőgazdasági, Erdészeti, Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium; Állami Pénzügyminisztérium; Állami Belügyminisztérium és Osztrák Külügyminisztérium.

Az egyes tartományok és önkormányzatok is szabályozzák az osztrák felnőttoktatást. Az önkormányzatok elsősorban a közösségi oktatásért felelősek, a tartományok gondoskodnak a felnőttoktatás finanszírozásáról (főként a résztvevői díjak finanszírozásáról).

Ernyőszervezetek és nemzeti (szolgáltatási) szervezetek

A felnőttoktatási szolgáltatók tíz egyesületét a felnőttoktatás fejlesztéséről szóló törvény szerint egy ernyőszervezet egyesíti (KEBÖ - Konferenz der Erwachsenenbildung Österreichs” – a Felnőttoktatás Konferenciája Ausztriában). A KEBÖ 1972-ben került alapításra és az Állami Oktatási és Nőügyi Minisztérium partnereként működik a felnőttoktatási politika fókuszpontjainak megvalósításában. A KEBÖ-t a következő tíz szervezet és egyesület alkotja:

1. Osztrák Oktatási Központok Csoportja
2. Osztrák Szakképzési Intézmény

-
3. Ausztriai Közkönyvtárak Szövetsége
 4. A Katolikus Felnőttoktatás Fóruma Ausztriában
 5. Vidéki Továbbképzési Intézmény
 6. Az Osztrák Felnőttoktatási Intézmények Hálózata
 7. Osztrák Gazdasági Társaság
 8. Osztrák Szakszervezeti Tagok Felnőttképzési Szövetsége
 9. Osztrák Felnőttoktatási Központok Szövetsége
 10. Osztrák Kereskedelmi Kamara Gazdasági Fejlesztési Intézete

Két további olyan szervezet is szerepel a felnőttoktatási fejlesztési törvényben, amely nem tartozik a KEBÖ-be:

1. Osztrák Európai Házak Szövetsége
2. Ausztriai Tudományos Társaságok Szövetsége

Számos civil szervezet és piaci szervezet nem részesül az 1973-as fejlesztési törvényben, ezért nem részesülhetnek az alapvető pénzügyi támogatásban. Az ezek integrálására mutakozó igény azonban egyre inkább növekszik. Az Ö-Cert tanúsítvány részeként (a felnőttoktatási szervezetek minőségi pecsétje) a felnőttoktatási szolgáltatók naprakész adatbázisa kerül létrehozásra. Ez az adatbázis számos nem kormányzati szolgáltatót, szövetséget és civil szervezetet fog listázni. Az Ö-Cert megalkotása felveti a problémát, hogy esetleg az 1973-as fejlesztési törvény esetleg elavulttá vált napjainkra.

A felnőttoktatás szolgáltatói

Ausztria a felnőttoktatási szolgáltatók nagyon széles spektrumával büszkélkedhet. Bár nem áll rendelkezésre érvényes statisztikai adat erről a területről, a becslések szerint több ezer szolgáltató létezik. Az Ö-Cert weboldal 1.107 db szolgáltatót listáz, amelyek mindegyike megkapta az Ö-cert minőségi pecsétet. Ezek a szolgáltatók az alábbiak szerint kerülhetnek kategorizálásra:

- Civil szervezetek (helyi szervezetek és szövetségek, amelyeket állami testületek támogatnak)
- Szociális partnerek által működtetett intézmények (Kereskedelmi, Munkaügyi és Mezőgazdasági Kamara, valamint a szakszervezetek)
- Vallási szervezetek által működtetett intézmények

- Köz- és magánkönyvtárak
- Helyi hatóságok és önkormányzatok által működtetett intézmények
- Kereskedelmi szolgáltatók
- Házon belüli képzést folytató vállalatok
- Politikai pártok által működtetett intézmények
- Munkaerőpiaci Igazgatóság által alapított intézmények

A felnőttoktatás finanszírozása és a részvételi arány

A felnőttoktatásban résztvevők képzési díjait legnagyobb mértékben a vállalatok finanszírozzák (akik elküldik a munkatársat külső képzésre), vannak olyan programok, amelyek az állami költségvetésből kerülnek finanszírozásra (ideértve a munkaerőpiaci alapokat is), és nem elhanyagolható az sem, amikor a tanulók saját maguknak finanszírozzák a képzéseiket.

A legutóbbi felnőttoktatást érintő felmérés során a résztvevői adatokat tekintve az alábbiak kerültek megállapításra a 18 és 64 éves korosztály körében:

- Formális képzésben a résztvevők 5,9%-a vett részt
- Nem formális képzésben a résztvevők 45,5%-a vett részt

Az abszolút értékeket tartalmazó adatokat a KEBÖ és az Állami foglalkoztatási szolgálat bocsátja rendelkezésre (teljes népesség 8,4 millió fő).

Résztvevők száma az Állami Foglalkoztatási Szolgálat képzésein (fő):

2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
245.782	249.571	292.493	288.685	259.612	285.084	313.265	301.147

Résztvevők száma a KEBÖ szervezetei által nyújtott képzéseken (fő)

2007	2018	2009	2010	2011	2012	2013	2014
2.764.903	2.843.062	2.905.888	3.113.424	2.999.050	3.065.456	3.118.127	n.a.

Témák

Az 1973-as felnőttoktatás és közkönyvtárak népszerűsítését célzó törvény pontosan meghatározza azokat a kritériumokat, amelyek a támogatások megszerzéséhez szükségesek. Az alábbi képzések esetén ezek a kritériumok még mindig érvényben vannak:

- Politikai, társadalmi és gazdasági oktatás

-
- Munkahelyi továbbképzés
 - Tudományos oktatás, tudományos ismeretek és ezek terjesztése
 - Az oktatás mint az élet kihívásainak kezelése
 - Erkölcsi és vallási oktatás
 - Zenei oktatás
 - Iskolai oktatásba történő visszatérés, folytatása és bővítése
 - A nyilvános könyvtárak menedzselése
 - A felnőttoktatási szakemberek és könyvtárosok továbbképzése
 - Oktatási információk, tanácsadás és marketing
 - Tudományos intézmények létrehozása és fenntartása, tudományos kutatások elvégzése a felnőttoktatás és közkönyvtárak területén

Szakemberek

Ausztriában sajnálatos módon nincsenek pontos adatok arra vonatkozólag, hogy hány ember dolgozik a teljes felnőttoktatási ágazatban. A KEBÖ 2013-ban rendelkezésre bocsátotta azzal kapcsolatos számadatait, hogy a tagszervezeteiben összesen hány felnőttképzéssel foglalkozó munkatársat foglalkoztatnak teljes munkaidőben, részmunkaidőben vagy önkéntes formában:

- teljes munkaidős: 5.969 fő
- részmunkaidős: 57.446 fő
- önkéntes: 26.878 fő

Ezzel szemben a Ausztia Statisztika által végzett 2011-es foglalkoztatási és munkaerőfelmérése mindösszesen 44.896 embert hozott nyilvánosságra oktatás-egyéb oktatás kategóriában, ami alapvetően a nem formális ágazatban dolgozó szakembereket jelenti.

Ausztriára jellemző az, hogy általában nyitottak arra, hogy a nem pedagógiai vagy andragógiai háttérrel rendelkező pályaváltó embereket is tárt karokkal várják a felnőttoktatási szektorba. Az utóbbi években azonban egyre hangsúlyosabbak lettek azok a szervezetek, intézmények, amelyek komoly kritériumokat állítottak fel az oktatóikat illetően. A rendkívül változatos munkakör és releváns szakmai (pedagógia/andragógia) képzés hiányában a felnőttoktatás szakmaisága hosszú ideig nagyon alacsony volt. Ezen a problémán a közelmúltban kezdett el foglalkozni az Osztrák Továbbképző Akadémia, amely olyan intézkedéseket hozott, amelyek Európa-szerte éreztette hatását. Rendelkezéseik következtében az első körben (2015-ben) 877 fő szerzett felnőttoktatási tanúsítványt és további 221 fő szerzett diplomát ezen a területen.

2. Szlovénia felnőttoktatása

Szlovéniában a felnőttoktatás – Ausztriához hasonlóan – nagyon széles terület, amely magában foglalja a magasabb végzettség megszerzésére irányuló képzéseket (általános, szakmai, tudományos stb.), a formális szakképzést, valamint a nem formális képzéseket egyaránt. A formális oktatás lehetőséget ad a felnőtteknek arra, hogy magasabb iskolai végzettségeket szerezzenek, vagy a nyilvánosan elismert képesítések megszerzésére (minősített oktatás). A nem formális képzés és tanulás (pl. tanulókörök) azoknak kínál alternatívát, akik új ismereteket és készségeket kívánnak szerezni, fel szeretnék frissíteni régebbi ismereteiket, vagy bővíteni, modernizálni, elmélyíteni szeretnék a már meglévő ismereteiket (nem minősített oktatás).

A felnőttoktatási programok biztosítását különböző területeken és szinteken szabályozzák és támogatják, a megfelelő jogi keret, mechanizmusok és eszközök szerint. A nyilvános forrásokból finanszírozott képzések a következők: kötelező oktatás (általános iskola); középfokú oktatás a kiszolgáltatott csoportok számára; különböző szakképzések a munkanélküliek számára; nem formális programok, amelyek célja az alapkészségek fejlesztése (pl. idegen nyelvi kompetenciák, informatikai készségek, aktív polgárságra nevelés stb.); a fogyatékkal élő vagy speciális nevelési igényű polgárok, valamint a kisebbségek és migránsok számára nyújtott képzések.

Jogi háttér

A Szlovén Parlament a felnőttoktatásra és képzésre vonatkozó törvényeket fogad el, és támogatja a Nemzeti Felnőttképzési Programot. Az éves terveket és az állami finanszírozású felnőttoktatási programok hatókörét a kormány is felügyeli.

Oktatási jogszabályok:

- Felnőttoktatási Törvény (1996)
- Törvény az Oktatási Törvény Megszervezéséről és Finanszírozásáról (1996)
- Nemzeti Szakképesítési Törvény (2003)
- Felsőfokú Szakképzési Törvény (2004)
- A Gimnázium Törvénye (2006)
- Szakképzési Törvény (2006)
- Az Általános Iskola Törvénye (2007)

A felnőttképzésre vonatkozó munkajogi jogszabályok magukba foglalják a Foglalkoztatási Kapcsolatokról szóló törvényt, a Munkanélküliségről szóló törvényt, valamint a Kollektív Szerződéssel kapcsolatos törvényt. Ezen kívül a felnőttek oktatásával és képzésével foglalkozik még a Foglalkoztatás-egészségügyi és Biztonsági Törvény, a Nyugdíjasok és Rokkantak Biztosításának Törvénye, a Háborús Fogyatékkal Élők Törvénye, valamint a Fogyatékosok Tanulásáról és Képzéséről szóló törvény is. Az oktatási és munkaügyi jogszabályok mellett a felnőttek oktatását és képzését a gazdasági tevékenységek különböző ágazataiban más jogi és stratégiai dokumentumokban is említik.

Felelős állami szervek/minisztériumok

Szlovéniában a felnőttoktatás területén a fő döntéshozó az Oktatási, Tudományos és Sportminisztérium Felsőoktatási és Felnőttképzési Osztálya. Emellett a Munkajogi, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium is rendelkezik egy speciális osztállyal, amely az egész életen át tanulással és az ösztöndíjakkal foglalkozik. A kormány a felnőttoktatás szakmai kérdéseit és annak fejlesztését a Szlovén Köztársaság Felnőttképzési Tanácsára bízta, amely figyelemmel kíséri az országban a felnőttképzés feltételeit és a társadalmi igényeket, és folyamatosan értékeli azokat a nemzetközi összehasonlíthatóság szempontjából. A Tanács tagjait a kormány jelöli ki, akik mindannyian a szakterületen elismert szakértők.

Ernyőszervezetek és nemzeti (szolgáltatási) szervezetek

Összesen öt olyan intézmény található az országban, amelyet a kormány hozott létre és folyamatosan finanszíroz. Ezek mindegyike kiemelt szerepet játszik a felnőttoktatás és az egész életen át tartó tanulás rendszerében:

1. Szlovén Felnőttképzési Intézet (SIAE)
2. Nemzeti Szakképzési Intézet
3. Oktatásért Felelős Nemzeti Iskola
4. Nemzeti Vizsgaközpont
5. Országos Oktatási Intézet

Ezen szervezetek szerepe háromszorosnak tekinthető:

- programok, módszerek, megközelítések, eszközök és ismeretek kutatása és fejlesztése a saját területükön
- oktatók képzése
- programok, készségek és ismeretek tesztelése, értékelése, elismerése és tanúsítása

A felnőttoktatás szolgáltatói

- Népfőiskolák, melyek felnőttoktatást és képzéseket nyújtanak. A Népfőiskolák Szövetsége professzionális hálózatot biztosít és képviseli a tagjai érdekeit (összesen 28 népfőiskola).
- Iskolák és felsőoktatási intézmények, melyek elsősorban az fiatalabb generáció oktatási feladatai látják el.
- Magán oktatási szervezetek, amelyek a felnőttoktatás területére szakosodtak.
- Egyéb intézmények, amelyek elsősorban nem felnőttoktatási célzattal jöttek létre (pl. vállalatokon belüli oktatási központok, civil szervezetek, könyvtárak, galériák, klubok stb.) Ezek mindegyike elsősorban nem formális képzési programokat nyújtanak. Képzéseikre jellemző, hogy elvégzésük nem jelent újabb szakmai képesítéshez, vagy fokozathoz, de az adott szakmán belül fokozza a résztvevők teljesítményét (jellemzően ilyen programok az informatikai képzések).
- Harmadik kor egyetemei, melyek főként az idősek oktatásában tölt be kiemelkedő szerepet.

Az oktatáshoz való jobb hozzáférés elősegítésének érdekében a kormány támogatja az éves felnőttképzési programban szereplő regionális oktatási hálózatokat. Ezek a hálózatok a következők:

- Egyéni Tanulási Központok
- Tudáscsere Központok
- Információs és Tanácsadó Központok
- Élethosszig Tartó Tanulási Központok

A felnőttoktatás finanszírozása és a részvételi arány

Szlovéniában évente átlagosan mintegy 70 millió eurót költenek a felnőttoktatás ügyére a közös költségvetési forrásból. Emellett nem elhanyagolható a vállalatok pénzügyi hozzájárulása a területhez, hiszen összesen évente átlagosan 56 millió eurót költenek alkalmazottaik képzésére és oktatására. A felnőttképzés költségvetését és pénzügyi elosztását meghatározó fő dokumentum az Éves Felnőttképzési Terv. A tervet az Oktatási, Tudományos és Sportminisztérium, valamint a Munkajogi, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium közösen dolgozza ki, amelyet a Szlovén Köztársaság Felnőttképzési Tanács ellenőriz és a kormány hagy jóvá. A felnőttek számára számos jelentős pénzügyi eszköz rendelkezésére áll, amelyeket közintézmények vagy egyéb minisztériumok biztosítanak

számukra (pl. Egészségügyi Minisztérium, Földművelésügyi és Környezetvédelmi Minisztérium stb.) 2010-ben Szlovénia elérte, sőt meg is haladta az Európa 2020 stratégia oktatási és képzési stratégiájának célkitűzését (azaz, hogy az oktatásban részt vevő 25-64 éves felnőttek aránya elérje a 15%-os mértéket). Az utóbbi években azonban a részvételi arány csökkenni látszott, az utolsó felmérés során mindösszesen a 12,6%-ot sikerült teljesíteni.

Témák

A legnépszerűbb témák a nem formális képzésekben az alábbiak voltak Szlovéniában:

- Társadalmi, gazdasági, közigazgatási és jogi tudományok
- Szolgáltatások
- Művészetek és humán tudományok (ide értve a nyelvi képzéseket is)
- Általános oktatás
- Számítástechnikai és matematikai tudományok
- Mérnöki ismeretek, gyártás és építés
- Egészség és jólét
- mezőgazdaság, erdészet, halászat és állategészségügy
- Oktatási tudományok és tanárképzés

A legnépszerűbb témák a formális oktatás területén:

- Üzleti élet és adminisztráció
- Óvodapedagógiai képzés
- Fodrászat és kozmetika

Szakemberek

Minden olyan személynek, aki valamely felnőttoktatásokat nyújtó intézményben szeretne elhelyezkedni oktatóként vagy felnőttképzési szakemberként, releváns andragógiai ismeretekkel kell rendelkeznie, melyet a Ljubljana-i Egyetem Bölcsészettudományi Karának Pedagógiai és Andragógiai Tanszékén szerezhethet meg. Ezen kívül részt vehetnek rövidebb időtartamú kiegészítő képzésekben is, amelyek után vizsgát kell tenniük és ezzel tudják igazolni andragógiai kompetenciáikat. Azokkal szemben, akik ezekben a rövidebb időtartamú képzések során szerzik meg a megfelelő andragógiai ismereteiket, elvárás, hogy a belépéskor releváns alapszakos vagy mesterszakos diplomával rendelkezzenek.

III. A fogadóintézmény és felnőttképzési tevékenységeinek bemutatása

A Szlovén Felnőttképzési Intézet (SIAE) is a felnőttképzés területén vezető nemzeti fejlesztési és kutatási intézmény, és fontos partner az egész életen át tartó tanulás stratégiájának megvalósításában.

Az intézmény működését 63%-ban a Szlovén Kormány finanszírozza, jelentős az Oktatási, Tudományos és Sportminisztérium (47%) és a Munkaügyi, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium (16%) támogatása is. Ezen kívül a működéshez szükséges forrás 27+ származik EU-s forrásból és egyéb támogatásoknak a számaránya 10%.

Kiterjedt partner hálózattal rendelkeznek a szlovéniai felnőttoktatás területén tevékenykedő intézményekkel, így a felnőttoktatási központokkal (népfőiskolák), felnőttképzési vállalkozásokkal, középiskolai felnőttképzési egységekkel, valamint a különböző felnőttoktatási célú civil szervezetekkel. A nemzetközi kapcsolataik is kialakultak a megalapítás (1991) óta eltelt évek során. A SIAE nemzetközi kapcsolatok hálózatát hozta létre a nemzetközi kutatási és egyéb projektek együttműködéséből, valamint a nemzetközi szervezetek (EAEA, ICAE), projektcsoportok által.

Felnőttképzési tevékenysége

Az intézmény felnőttoktatási és képzési tevékenysége a felnőttoktatók szakmai továbbképzésére irányul, akik a felnőttképzésben dolgoznak, vagy munkájuk során a felnőttoktatással foglalkoznak. Képzési tevékenységük alapvető célkitűzései:

- alapvető felnőttoktatási képzés biztosítása mindazok számára, akik nem rendelkeznek felnőttképzési ismeretekkel, de munkájuk során azt igénylik;
- a felnőttképzők számára az innovációkról, valamint a speciális és ismeretekről való tudás biztosítása;
- a felnőttoktatás területén érzékelhető újítások bevezetésének támogatása képzés révén;
- különösen fontos számukra a felnőttkori tanulás IKT eszközökkel való támogatása

A SIAE a nem formális oktatás és tanulás lehetőségeinek kifejlesztésével igyekszik az oktatás és a tanulás különböző lehetőségeit biztosítani nemcsak a munkaerőpiac igényeinek kielégítésére, hanem a következőkre is:

- az egyén személyes fejlődése;
- a helyi környezet fejlesztése;
- a természeti és kulturális örökség megismerése és megőrzése;

-
- a veszélyeztetett célcsoportok számára az oktatáshoz és a tanuláshoz való hozzáférés biztosítása.

Kutatási tevékenysége

A kutatási tevékenységet a nemzeti és nemzetközi projektek keretein belül végzik, több mint 30 felmérésben és értékelésben vettek részt. Kutatásaik nagy része az írás- és alapismeretekkel és a felnőttek alapvető képességeivel, kompetenciáival kapcsolatosak, míg az értékelések különböző aktív foglalkoztatáspolitikai projektekkel foglalkoztak. Két jelentős kutatást ismertettek: Nemzetközi Felnőttkori Írástudás Felmérése (Adult Literacy Survey – IALS) 1997–2000 között, valamint 2013–2015. között a Felnőttkori Kompetenciák Nemzetközi Értékelésének Programja (Programme for the International Assessment of Adult Competencies – PIAAC), amelyek megmutatták, hogy Szlovéniában a felnőttek aktív életszakaszukban (16-65 év között) a nemzetközi átlag alatt vannak az összes mérési területen (írástudás, számolás és problémamegoldás). Becslések szerint Szlovéniában több mint 400 ezer felnőtt csak a írás- és számolási készségeket sajátította el (szakképesítés nélküli), ami olyan tömeges jelenségre utal, amely átfogó megközelítést igényel.

Információ és tanácsadás

Folyamatos tájékoztatást adnak a felnőttoktatás és az egész életen át tartó tanulás területén végzett tevékenységekről és eredményekről a hazai tudományos, szakmai és politikai szereplőknek, valamint a lakosságnak is. A tájékoztatóban a szlovén médiát, valamint saját kommunikációs eszközeiket használják (pl. honlap, kiadványok, szóróanyagok, kisfilmek, youtube TV csatorna, facebook stb.). A felnőttképzés lehetőségeit, eredményeit népszerűsítő tevékenységük célja:

- a hazai és külföldi közvélemény tájékoztatása a felnőttképzés és az egész életen át tartó tanulás terén Szlovéniában zajló fejleményekről;
- saját médiáik felhasználása más hazai és nemzetközi forrásokból gyűjtött releváns információk közzétételéhez;
- a jelenlegi adatok, mutatók és korszerű felnőttképzési tartalmak bemutatása;
- a szlovén oktatási kínálat lehetőségeinek bemutatása és ezzel kapcsolatos tájékoztatás a lakosság széles körében

A felnőttoktatásban a tanácsadási tevékenységet több területen végzik:

- tanácsadást nyújtanak a szakmai és szélesebb körű nyilvánosság számára a felnőttoktatással és tanulással kapcsolatos valamennyi kérdéssel és kihívással;

-
- kidolgoztak egy modellt a felnőttoktatásban az információ-tanácsadás tevékenységéhez kapcsolódóan, amelyet beépítettek a felnőttoktatási tanácsadó központok hálózatába (ICAE központokba);
 - professzionális tájékoztató és egyéb szakmai anyagokat, adatbázisokat hoztak létre, folyamatosan képzik, fejlesztik a tanácsadókat;
 - együttműködnek más globális hálózatokkal a tanácsadás oktatási rendszerbe történő beépítése és fejlesztése érdekében;
 - kapcsolatot tartanak fent belföldi és külföldi partnerekkel, akikkel nemzetközi projekteknél dolgoznak együtt.

Részben célként, részben kihívásként fogalmazódott meg az intézmény számára 2020-ig, egy átfogó nemzeti keretrendszer kidolgozása az oktatás területén (beleértve a felnőtteket is). Fontos feladatuknak érzik a felnőttek nem formális és informális készségeinek értékelésére, és elismerésére vonatkozó nemzeti rendszer kialakítását, valamint az ePlatform integrálását az európai felnőttképzésbe.

A Grazi Egyetem hét szervezeti egységből áll, azaz hat karból és egy igazgatási és szolgáltatási részlegről. Az egyetem legfelsőbb szervei az egyetemi tanács, a rektorátus, a rektor és a szenátus.

Felnőttoktatási és Továbbképzési Tanszék a Neveléstudományi Intézethez tartozik. Az intézetet összesen négy tanszék alkotja, így ölelve fel a gyermekek, serdülők és felnőttek tanulási, tanítási lehetőségeit. Az intézet célja az oktatás és az oktatás tudományágának előmozdítása és a szakmai fejlődés szolgálatában való részvétel. Ennek során önreflexiós eszközöket és módszereket alkalmaz a saját kutatásának az egyetemi struktúráknak megfelelő önirányító és kutatási menedzsment értelemben történő adaptálására a nemzetközi szabványoknak és innovációknak, illetve azok alakításának elősegítésére. Tudományos közösséget alkotva aktívan részt vesznek kutatásokban, majd ezek eredményeinek publikációjában.

IV. Tanulási fesztivál Ausztriában és Szlovéniában

Az Egész életen át tartó tanulás hete (LLW) a legjelentősebb promóciós esemény az oktatás és a tanulás területén Szlovéniában. A SIAE több száz intézménnyel együttműködve (óvodák, általános és középiskolák, felnőttképzési központok, önkormányzatok, cégek, egyesületek és érdekcsoportok, könyvtárak, kulturális központok, zene- és tánciskolák, gazdaságok, turisztikai egyesületek, cserkészek, tanulási és olvasási körök, tanácsadó központok, önálló tanulási központok) hozta létre az LLW rendezvényt Szlovéniában nemzetközi minták alapján.

Az LLW felhívja a figyelmet a tanulás az élet minden területén való jelenlétére és fontosságára az élet minden szakaszában és az életben betöltött szerepekben. Mindazok, akik együtt dolgoznak a projektben, akár szervezőkként, akár résztvevőként, hozzájárulnak a „Szlovénia, a tanuló ország” LLW szlogen megvalósításához.

Célcsoportjaik közé tartozik a nagyközönség, az összes generáció képviselői, a tanulás és az oktatás résztvevői, a potenciális jövőbeli résztvevők és nem résztvevők, szakértők, politikusok, szociális partnerek.

Az LLW fő célja a figyelemfelkeltés, amely 1996 óta folyamatosan megvalósul minden évben országos lefedettséggel.

LLW events across Slovenia

<http://tvu.acs.si/koledar>

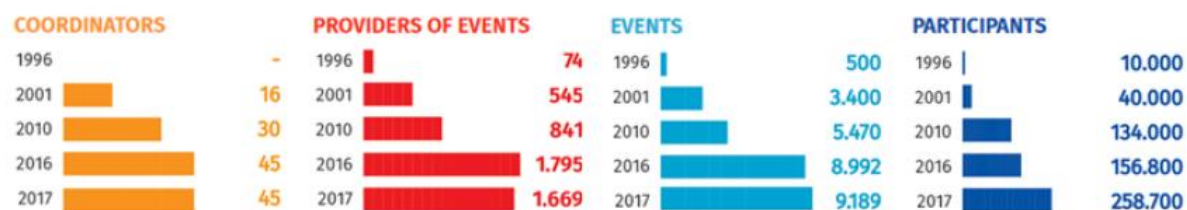
2018 National LLW opening and presentation of awards
Šmarje pri Jelšah,
11 May 2018
<http://tvu.acs.si/odprtje>

22. Adult Education Colloquium
Jesenice, 7 June 2018
<http://tvu.acs.si/ak>

Az elmúlt 23 évben a rendezvény főbb indikátorai folyamatosan növekvő tendenciát mutatnak. A rendezvény időszakában megvalósuló programok száma az indulás éveitől kezdve jelentősen megnőtt. A programok szervezői, szolgáltatói szintén a többszörösükre növekedtek.

LLW indicators

A SIAE szerint a rendezvény sikere a különböző érdekelt felek részvételén alapul a politikai szereplőktől kezdődően a tudományos szakembereken és szakmai szférán keresztül a lakosságig. Az LLW célja:

- rámutatni a tudás szükségességére az élet minden szakaszában és jelenlétében az élet minden körülményében;
- a tudás és a készségek egész életen át tartó fejlesztése, a foglalkoztathatóság javítása, a személyes növekedés és az együttélés a közösségekben;
- ösztönözze a kíváncsiságot és a tanuláshoz való pozitív hozzáállást;
- elérje a sebezhető csoportokat és más felnőtteket, és ösztönözze őket a felnőttoktatás és az egész életen át tartó tanulás területén való részvételre;
- hozzájárulni a tanulók tanulásához.

Ausztriában a Felnőtt tanulók hete vagy az Egész életen át tartó tanulás hete jelenleg kisebb helyi/tartományi kezdeményezésekben jelenik meg. A 2000-es évek elején jelentős állami támogatással több országos kampány és rendezvény, köztük az év felnőtt tanulója és felnőttoktatója címek is kiírásra és kihirdetésre kerültek, majd a rendezvény lassacskán visszaszorult, ahogyan fokozatosan elveszítette pénzügyi támogatottságát. Az elmúlt néhány évben a felnőttkori tanulás népszerűsítése érdekében tehető lépések újra előtérbe kerültek, ennek jó példája a 2018. július 5-6-án Bécsben megrendezésre kerülő szakmai konferencia, amelyet a The Lifelong Learning Platform kezdeményezett. A civil társadalmi szereplők, az Európai Parlament képviselői és az Európai Unió más intézményeinek (Európai Bizottság, Európai Tanács, Európai Gazdasági és Szociális Tanács) támogatásával az LLLWeek mérföldkő lett az európai oktatási programban. Az LLLWeek2018 az EU Tanácsának Bulgáriával és az osztrák elnökséggel és az Európai Parlament Egész életen át tartó tanulási érdekcsoportjával közösen kerül megszervezésre. Graz-i tartózkodásunk ideje alatt egy az olvasás és a szövegértés fejlesztés érdekében létrejött szabadtéri figyelemfelhívó akciót láthattunk és próbálhattunk ki magunk is.

V. Ausztria és Szlovénia természeti és kulturális értékei

Ausztria és Szlovénia felnőttképzésének megismerése, és az együttműködési lehetőségek felismerése mellett az egyesület fontosnak tartotta, hogy az ország kultúráját, építészeti stílusait, hagyományait, életminőségét is megismerje, és esetlegesen kamatoztatni tudja azokat.

Ausztria Közép-Európában található, a Kelet-Alpok országa. Északról Németország és Csehország, keletről Szlovákia és Magyarország, délről Szlovénia és Olaszország, nyugatról pedig Svájc és Liechtenstein határolja. Fővárosa Bécs. Területének felét magashegységek, harmadát középhegységek uralják és csak alig ötödére terjednek a medencék. Legmagasabb hegye a Großglockner, mely 3798 méter magas. Ausztria vizekben is igen gazdag ország, legjelentősebb folyója a Duna. Legnagyobb tavai a Bodentó és Fertő-tó. Az ország a mérsékelt égövben fekszik, mégpedig a közép-európai klímazóna azon részén, ahol az óceáni és kontinentális hatás egyaránt érvényesül. A négy évszak (tavasz, nyár, ősz, tél) mindegyike tipikus hőmérsékleti értékeket és éghajlati adottságokat mutat fel.

Az ország mintegy 8,5 milliós lakosságának több mint húsz százaléka bevándorló, vagy bevándorlók Ausztriában született gyermeke. Vallási megoszlása: nagyobb részt keresztény, kisebb részt iszlám vallású.

Természeti értékei és állatvilága is igen gazdag. Európa legerdősebb országa melyben számos állatfaj él. Madárállományának jelentős része a Fertő-tó környékén található. Fontos gazdasági érték az ásványkincs-vagyon. Kiemelendő például a vasérc, a magnezit, a kősó, kvarc és az agyag. Nagyon fontos természeti érték a vízipotencia, a hegyekből eredő nagyvízesű folyók óriási energetikai potenciállal bírnak.

Az ország kulturális színvonala, fejlett infrastruktúrája az idegenforgalom alapja. Így a legnagyobb bevételt hozó gazdasági ágazata, a turizmus, melyre közvetlenül támaszkodik. Idegenforgalmi bevételeit tekintve a világelső között van. Műemlékei, természeti szépségei, gyógyfürdői és sítérületei egyaránt vonzzák a kirándulókat, de számos zenei rendezvény otthona. 2006 pedig Mozart éve volt az osztrák kulturális életben, de Haydn és Schubert tiszteletére is rendeznek zenei fesztiválokat. Ausztria 8 kulturális értéke szerepel az UNESCO Világörökségi listáján, melyek között szerepel a Fertő-tó, de Graz és Bécs óvárosai is.

Graz Ausztria második legnépesebb városa Bécsből mintegy 150 km-re délnyugatra, a Mura mentén fekszik. A várost három oldalról hegyek fogják közre, csak dél felé néz a medencére. Legmagasabb pontja a Plabutsch (763 m).

Graznak négy egyeteme, két pedagógiai főiskolája és két főiskolája van, amelyeken összesen 60 ezren tanulnak; ezzel Bécs után az ország második legnagyobb oktatási központja. A Károly-Ferenc Egyetem története 1585-ig nyúlik vissza, így a bécsi után Ausztria második legrégebbi egyeteme. Egyedül ide 32 ezer diák jár.

Graz óvárosát az UNESCO 1999-ben felvette a Világörökség-listára, mert a történelmi városrész igen jó állapotban maradt meg és jól követhető fejlődése egészen a gótikus időktől kezdődően. A híres óratoronnyal büszkélkedő Schlossberg körül az évszázadok alatt egyedülálló városkép alakult ki, amelyben megtalálhatóak a középkor óta legfontosabb építészeti stílusok a gótikától kezdve a reneszánszon, barokkon, historizmuson és szecesszióig egészen a kortárs építészetig. Sajátos bepillantást enged a középkori életbe a világhírű fegyvertár. Emellett Graz utcái és terei a kultúra jelentőségét tükrözik vissza, a városban ugyanis a művészet és a kultúra mindig is meghatározó szerepet játszott és játszik mind a mai napig.

A város legfontosabb kulturális rendezvényközpontjai a 11 ezer fő befogadására képes Stadthalle Graz, vagy a volt szappangyárból átalakított rendezvényközpont, a Veranstaltungszentrum Seifenfabrik. Az egyik legnagyobb múlttal rendelkező szórakoztató intézmény az 1950-ben épített Orpheum. 1937 óta minden évben megrendezik a Stájer Ősz kortárs művészeti fesztivált. A *Styriarte* a klasszikus zene, a *Springfestival* az elektronikus zene, a *Aufsteirern* pedig a populáris kultúra kedvelőinek fesztiválja. Ezeken kívül Grazban rendezik a *Diagonale* filmfesztivált, a *Jazz Summer Graz* fesztivált; az *Elevate Festival* a kortárs zenére, művészetre és a politikai diskurzusra koncentrál; a La Strada pedig utcai színészek és bábszínházak nemzetközi találkozója. A bécsi operabálhoz hasonló társasági esemény az Operaházban 1999 óta megrendezett *Opernredoute*. Grazban található a Művészetek Háza (Kunsthau) más néven a „friendly alien” a Mura partján. Az egyetemi város modern jelképévé vált épület ellentmondásos külső megjelenésével és kiállításainak belső értékeivel egyaránt kitűnik.

A város további értéke az Eggenberg-kastély, mely barokk stílusban épület, termeinek nagyrésze az eredeti 17-18. századi bútorokat őrizte meg. Évente több mint egymillió látogató keresi fel a 2010 óta a Világörökség részét képező kastélyt.

Szlovénia Közép-Európa déli részén, az Alpok lábánál terül el. Nyugaton Olaszország, délnyugaton az Adriai-tenger, délen és keleten Horvátország, északkeleten Magyarország, északon Ausztria határolja. Négy nagy európai földrajzi régió találkozik az országban. Ezek az Alpok, a Dinári-hegység, a Kárpát-medence és a Mediterráneum. Szlovénia legmagasabb hegycsúcsa a Triglav, mely 2864 méter magas. Az ország kb. felét erdő borítja, ezzel Szlovénia

az erdőterület nagysága alapján, a harmadik helyen áll. A területének többi része rét, legelő, valamint mezőgazdasági terület.

Éghajlata a tengerparton mediterrán, míg az ország belsejében nedves kontinentális éghajlat az uralkodó. Az Alopknák pedig a hegyvidéki éghajlat határozza meg az időjárást. Az átlaghőmérséklet januárban -2°C és 21°C júliusban. Az átlag csapadékmennyiség 1,000 mm a tengerpartnál, míg az Alpokban 3,500 mm évente, ami Európában is kivételesen magas.

Szlovénia ásványi kincsekben gazdag, melyek közül a szén, a vasérc, az ólom, a cink, a higany és a bauxit a leggyakoribb. Európában legnagyobb higanybányáját már 1490 óta használják. A legszámottevőbb ólomtermelés Mežica bányájában történik

Mezőgazdasága kevésbé jelentős. Állattenyésztésében a szarvasmarha-tenyésztés dominál. A szántóföldi növénytermesztésben a búza és kukorica mellett a burgonya és cukorrépa elterjedt. A dombvidékeken szőlő, gyümölcs és komló termesztése jellemző.

A szlovén kultúra fejlődése csak az elmúlt évtizedekben kezdett fejlődni. Ez köszönhető annak, hogy a XX. század végéig a szlovén nép nagyon ritkán rendelkezett önálló államisággal, nem lehettek önálló kulturális intézményei sem. Azonban miután Szlovénia újra független állam lett, ismét lendületet kapott az önálló szellemi élet. Az ország vezetése jól segíti a kulturális javak terjedését, fejlődését az ország nagyobb városain túl is, erősítve ezzel a nemzettudatot.

A szlovén képzőművészet, építészet és formatervezés terén számos építész, tervező, festő, és szobrász dolgozik. A szlovén vizuális művészek legrangosabb kiállítóhelyei a Szlovén Nemzeti Galéria és a Kortárs Művészetek Múzeuma. A Szlovén Nemzeti Galériában található például Ivan Grohar: Sejalec című festménye is (1907), amely a szlovén nép egyik jelképe; az 5 centes pénzérme hátoldalán is szerepel.

Ljubljana az ország fővárosa, mely a legfiatalabb és legalacsonyabb népességszámú a közép európai fővárosok közt. Elhelyezkedésileg Szlovénia földrajzi középpontjában található. Folyója a Ljubljanica folyó, melynek jobb partján a régi városrészek, bal partján az új városnegyedek terülnek el. Összesen 17 különböző stílusú híd köti össze a két városrészt.

A város jelképe egy sárkány, mely egy érdekes legendára épül. Elvileg sárkány élt a város melletti mocsárban, akit egy Jason nevű lovag ölt meg. Így Ljubljana érdekességei közé tartozik a sárkány motívum, mely az egész városban felfedezhető. Így híres a sárkány hídjáról és a város dombján épült sárkány várról is. Ez az óváros fölé magasodó építményt 1144-ben említik először. A város építészetére a barokk, reneszánsz és szecessziós stílusok a jellemzőek.

Ljubljana a szlovénok kulturális központja. A szlovén nép kultúrájával egy kiállítás keretében a Tivoli Parkban fekvő Zgodovine-ben ismerkedhetünk meg. Számos kiállítást és fesztivált rendeznek minden évben a városban.

Bledi-tó az ország észak-nyugati részén fekszik. A mai tó helyén egykor tektonikus medence volt, amelyet egy gleccser formált át a mai képére. A tó mérete 2120 m hosszú és 1300 m széles, legmélyebb pontja 30 méter mélységű. A közepén egy sziget található, melyen több épület mellett megtalálható a Szűz Mária búcsújáró templom, ami a 17. században épült barokk stílusban. Gyönyörű freskók díszítik. Tornya 52 méteres. A lépcső, ami a templom tetejébe vezet, 98 lépcsőfokból áll. Gyakran tartanak itt esküvőket, kereszteleket is.

Szlovéniában található a **Postojna-barlangrendszer**, ami több mint 20 kilométer hosszú cseppkőbarlang. A barlang különlegessége az egyedi állatvilága, mely több, mint 150 fajból áll. Itt találhatjuk a fehér vak gőtét, melyet sárkány kölyköknek hittek. A barlangot 1819-ben nyitották meg a nagyközönség előtt, azóta állítólag több mint 35 millió turista kereste fel.

A barlangrendszertől nem messze találjuk a Predjamai lovagvárat, amelyet a 13. században kezdtek el építeni. A 6 emeletes szikla vár 123 méter magasan vájták a sziklába, több mint 800 évvel ezelőtt. Méreteivel és különleges elhelyezkedésével a Guinness Világrekordok közé is bekerült. Itt élt a kalandos életű Erazom lovagja, aki 1485-ben **Mátyás király** mellé állva harcolt a Habsburgok ellen. Büntetésből 1 éven át tartó várostrom következett, amit a vár mögötti titkos barlangrendszer tett lehetővé.